

Međugeneracijsko sporazumijevanje

Dunja KRAPAC

Sažetak

Svoju osobnost čovjek ostvaruje uspostavom međudjelatnih odnosa. Spone se grade sporazumijevanjem na tri komunikacijske razine: razgovor sa samim sobom, razgovor s Bogom i razgovor s okolinom. Jedna razina uvjetuje drugu tražeći skladno prožimanje. U raspravi se razrađuju međuovisnosti ovih sporazumijevanja. Posebna se pozornost obraća unapređivanju dijaloga snošljivosti, koji pridonosi kvaliteti života među generacijama.

Uvodno promišljanje

Raščlambom riječi *sporazumijevanje* na dva zasebna pojma — *sporazum* i *razumijevanje* — uočavamo stvarnu, ali i asocijativnu vezu koja je osnova svakog odnosa osoba, a to je *razum*.

Ljudsko biće Stvoritelj je sazdao od razumske, osjećajne i duhovne sfere. Upravo stoga je čovjek najsavršenija jedinka u živome svijetu.

Razum u sebi uključuje *svjesnost* što, naspram nagonskih nagona u životinja, sporazumijevanju daje značaj *odgovornosti*.

Pravila sporazumijevanja

Ako se govor — razgovor naznači kao jedan od elemenata sporazumijevanja, onda se u takvoj komunikaciji raslojavaju tri razine: razgovor sa samim sobom, razgovor s Bogom i razgovor s okolinom.

U ovakvom rasporedu pronalaženja sebe u duhovnom svijetu koji je u nama i u onome koji nas okružuje — Bog kao spoznaja (sebe i ostalih) biva posrednik.

a) Ishodište doživljaja i prosudbi, percepcija i predodžbi u nama je samima.

Dvojbeno je samo u kojoj smo mjeri spremni prihvatiti i voljeti sebe. Umijeće razgovora i sporazumijevanja sa samim sobom, te pronalaženja mira u sebi određuje kakvoću naše komunikacije s okolinom. Čovjek sebe treba prihvatiti onakvim kakav on jest.

b) Potreba za stvaranjem međusobnih odnosa proizlazi iz raznolikih motiva.

U okviru materijalnih dobara oni se zasnivaju na interesima. Opažajući vertikalnu vezu koju ostvarujemo s Bogom, korisno je zapitati se — koja su naša očekivanja? Vodimo li razgovor s Bogom s bezrezervnim prihvaćanjem njegove *volje*, ili pak, komunikaciju usmjerujemo uvjetovanjem »ako ti meni, onda ja tebi«. Svjedočimo li poruke koje nam Svevišnji odašilje (emitira) rječju, mišlju i djelom?

c) Temeljno načelo komunikacije — razgovora s drugima, zasniva se na aktivnom slušanju.

Sklonost preradi informacija onako kako to nama odgovara, svojstvena je našoj uljudbi. Stoga je potrebno izvještiti se u komunikaciji, jer kvaliteta međudjelatnih veza ovisi o dobronamjernom prihvaćanju iskaza sugovornika.

Otvorenost i dobrohotnost ključ su koji otvara pristup aktivnom slušanju. Način ophođenja uvjetuje naš odnos prema sebi, Bogu i okolini.

Roditeljsko sporazumijevanje

Roditeljstvo u sebi sadrži trojakost. U jednoj osobi nalazi se dijete — muž — otac, odnosno, dijete — žena — majka. Svaka od datih uloga traži prilagodbu koja je ostvarljivija ukoliko njegujemo snošljivost u medugeneracijskom sporazumijevanju. No, često je tom zahtjevu teško udovoljiti. Iako spoznaja postoji, jer upravo takvim poukama Biblija obiluje, činima pokazujemo, a životno iskustvo to potvrđuje da nismo spremni svoju osobu bezuvjetno uložiti u izgradnju tolerancije. Ponajčešće prihvaćamo zadaće kao obvezu, a Bog nam je u roditeljstvu dao *poslanje* koje uz osjećaj odgovornosti pobuđuje uzvišenost, gradi povjerenje i izaziva ushit.

Radost roditeljstva obitava u duši osoba koje su nadasve izgradile odnos uvažavanja i ljubavi prema bračnom partneru. Za obiteljsko zajedništvo od presudnog je značaja usklađeno sporazumijevanje muža i žene.

Podizanje potomaka zasniva se na oponašanju života odraslih, a prvotni odgojni obrazac djetetu su njegovi roditelji. Korisno je s vremena na vrijeme provjeriti kako mi katolici svjedočimo vjeru u ispunjavanju obiteljskog poslanja?

U Bibliji izrijeком piše: »Kad se molite, ne izgovarajte isprazne riječi kao pogani, koji umišljaju da će biti uslišani zbog svoga nabranjanja. Nemojte ih dakle oponašati, jer i prije nego ga zamolite zna Otac vaš što vam je potrebno« (Mt 7,8).

Koliko je toga formalnog u prakticiranju svjetonazora prema »Caru — carevo, a Bogu — Božje« i kakve li razlike onda između nas i bezvjernika?

Roditelj i adolescent

Pogubno je za stvaranje zbiljskog ljudskog odnosa licemjerje odraslih koje mlado biće prepoznaje u raskoraku između riječi i djela. Sukobi generacija ne moraju biti neminovni ukoliko imamo sluha za potrebe mladih. Adolescenti su skloni doživjeti roditelje kao one koji onemogućavaju njihovo sazrijevanje onda kada zahtjeve mladeži odrasli sputavaju zabranama bez obrazloženja. Osobito su mladi osjetljivi na sumnje u njihovu moralnost. Vrlo često se sukobi pojavljuju u srazu različitih stavova prema svakodnevnim životnim pojavama kao što su primjerice načini provođenja slobodnog vremena, odnos prema obvezama i radu, te dnevnom ritmu.

Mladež smatra da je njihova zrelost izraženija ako je ona naglašena nekim vanjskim pokazateljima pa se tako neki samopotvrđuju pušenjem, noćnim izlascima i tome slično. Takvo ponašanje adolescenata poglavito je prisutno u autoritarnim obiteljima, gdje se odnosi prema starijima grade na strahopoštovanju, ili pak, u anarhičnim slabo strukturiranim zajednicama u kojima su uloge promijenjene. U prvom slučaju se javlja prkos ili oponiranje autoritetu starijih, a u drugom raspuštenost. Osnova i jednog i drugog oblika ponašanja temelji se na neodgovarajućim odgojnim postupcima kojima je svrha pobuditi i razviti uvažavanje sebe kao osobe, a potom uvažavanje i drugih članova.

Roditelji su zatečeni činjenicom da njihovo dijete ima svoje mišljenje i da postupno gubi potrebu za fizičkom paskom. Kako se u dobi sazrijevanja pojačava zanimanje za spolnost, strah u odraslih je izraženiji i stoga što je u većini obitelji to *tabu tema*. Nije preporučljivo prenaglašavati značaj puberteta, ali je ipak korisno imati u vidu činjenicu da su neka previranja u organizmu objektivno uvjetovana. Adolescenti se u odrastanju, bez razumne pomoći roditelja, lako mogu izgubiti.

Što, dakle, činiti?

- Da bi se naše dijete — adolescent naučilo otvoreno sporazumijevati s povjerenjem i uvažavanjem, a svrha je roditeljskog odgoja oblikovati kontrolirano, moralno i odgovorno biće, onda upravo odrasla osoba mora biti takav obrazac u kojem će mladi čovjek prepoznati otvorenost, povjerenje i uvažavanje.

- Prirodnim tijekom stvari možemo očekivati u sporazumijevanju neprimjereni ton adolescenta iz više razloga. Dječaci doživljavaju promjene na glasnicama, a većina njih smatra da će njihovo pravo biti veće ukoliko im je ton glasa jači. Zabrinuti zbog mogućeg gubljenja autoriteta upadamo u zamku prihvaćajući način komuniciranja nezrele osobe, pa tako i mi galamimo i otresiti smo. Iskustvo govori da su učinci svrsishodniji ako se

ponašamo pristojno i kontrolirano, jer tako pokazujemo našim adolescentima kako zapravo izgleda odrasla i zrela osoba kojoj oni toliko žele nalikovati.

- Bez obzira na to koliko se nama dopada ukus u odijevanju, glazba, odnos prema nekim trajnim vrijednostima, mladi vole biti isključivi jer se tako generacijski uklapaju u društvo vršnjaka. Njihovo vanjsko odličje ne mora biti odraz stanja duše, a pogotovo ne značaja iako su odrasli skloni to poistovjetiti. Važno je da se u traženju vlastitog identiteta nauči poštivati dostojanstvo osobe.

- Živimo u pogibeljnim vremenima kada su mlada bića izložena porocima kao što su pušenje, pijenje alkohola, drogiranje... Činjenica je da nema adolescenta koji se tijekom svoga odrastanja nije suočio s time. Još uvijek relativno mali broj u usporedbi s cjelokupnom populacijom poseže za takvim lažnim stimulansima. Tome ne podlegnu oni kojima je roditeljska ljubav i emotivna sigurnost preča, te ne žele iznevjeriti privrženost koju dobivaju u obitelji. S druge strane, roditelji koji su sporazumijevanjem usadili stavove i svjetonazor u dušu svoga djeteta tako da je to postalo njegova trajn svojina, ne moraju strahovati da će njihov potomak preuzeti neprihvatljive oblike ponašanja onda kada ga odrasli autoritet ne nadzire.

Sporazumijevanje s osobama starije životne dobi

Već je prije uočeno da roditelji nose trojake uloge. Iz toga proizlazi činjenica da su oni nečija djeca. Djedovi i bake ulaze u dob kada se vitalne funkcije usporavaju ili gube kao primjerice sluh i vid. Kao popratna pojava usporavanja mozgovne aktivnosti pojavljuje se zaboravljanje, koje uzrokuje ponavljanje već po ne znam koliko puta istih priča. Radno sposobna generacija je umorna od poslovnih i kućnih obveza, te u sporazumijevanju sa starijim članovima gubi strpljenje. Navike koje su stekle starije osobe često nisu u skladu s novim pogledima što može uzrokovati sukobe kao posljedice nedostatka sporazumijevanja. Stariji ljudi žele biti korisni i uvažavani. Nisu uvijek svjesni motoričke nespretnosti i nezgrapnosti, pa su povrijeđeni ukoliko im se više ne povjeravaju poslovi kojima su nekada bili vični. Osobito su osjetljivi ako ih se isključi iz nekih obiteljskih odluka jer misle da njihovo iskustvo i znanje može biti i te kako korisno.

Takvo objektivno stanje treba prihvatiti prirodno, bez otvorenog naglašavanja nedostataka koji se sa starošću neminovno pojavljuju. Ukoliko se sporazumijevanje zasniva na poštovanju, strpljivosti i toleranciji, naučit će i djeca kakav treba biti njihov stav prema generaciji u trećoj životnoj dobi.

Zaključno promišljanje

Svevišnji je stvorio ljude kao društvena bića. Temeljna jedinka društva je obiteljska zajednica. U njoj obitavaju pokatkada tri pa i četiri generacije. Njihova iskustva, svjetonazori i stavovi prirodno se razlikuju, jer svaki naraštaj stasa u drugačijem vremenskom okviru. No, zasigurno ih povezuje zajednički cilj — razgranati rodoslovno stablo i stvoriti obiteljski ugled, te poštovanja vrijednu tradiciju.

Čovjek se samopotvrđuje gradeći odnose i veze s drugima. Često prosuđuje članove zajednice temeljem vlastitih viđenja ovako: »Ja ne bih nikada tako postupio«. No, kada sebe treba spoznati, ograđuje se obranama kako bi izbjegao suočavanje s vlastitim slabostima. U sporazumijevanju je poželjno koristiti obratni put. Druge doživljavati s dobrohotnošću i razumijevanjem, a sebe spoznati i prihvatiti onakvima kakvi jesmo.

Postojeće razlike u mišljenjima i svjetonazorima generacija bit će zanemarive ukoliko ćemo se međusobno sporazumijevati u čvrstoj vjeri, skrušenosti i molitvi.

INTER-GENERATIONAL COMMUNICATION

Dunja Krapac

Summary

Man realizes his personality by establishing interactive relationships. Links are created by mutual understanding at three communicational levels: conversation with oneself, conversation with God and conversation with the environment. The levels are interdependent, harmoniously permeating one another. In the article the interdependencies of these understandings are discussed. Special stress is laid on the promotion of a dialogue of tolerance which contributes to the quality of life between generations.